

Učenci s posebnimi potrebami in ples

■ **Mateja Žvokelj Kostanjevec**, prof. defektologije, je učiteljica glasbene umetnosti na OŠ *Helene Puhar* v Kranju. Ima 24 let delovnih izkušenj na področju vzgoje in izobraževanja.

V prispevku je predstavljen ples kot oblika dela z učenci s posebnimi potrebami. Opisano je delo s skupino mladostnikov v posebnem programu vzgoje in izobraževanja. Med to dejavnostjo smo spoznali, da ples pozitivno vpliva na osebni razvoj učencev.

Foto: arhiv Mateje Žvokelj Kostanjevec

Posebni program vzgoje in izobraževanja

V posebni program vzgoje in izobraževanja so vključeni učenci z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju. Program obsega 6 stopenj, ki trajajo po tri leta. Mladostniki, ki obiskujejo posebni program vzgoje in izobraževanja, lahko ostanejo na šoli s prilagojenim programom do dopolnjenega 26. leta starosti.

Pri svojem delu z učenci s posebnimi potrebami že vrsto let opažam, da glasba, gibanje in ples pozitivno vplivajo na vedenje ter obnašanje otrok in mladostnikov. Ker tudi mene veseli ples, sem se odločila, da učencem ponudim tovrstno izbirno vsebino. V posebnem programu vzgoje in izobraževanja sta predvideni 2 uri izbirnih vsebin tedensko. Učenci si glede na svoje želje izberejo izbirni vsebini, v kateri se vključijo.

Pri načrtovanju letne priprave sem se morala najprej odločiti, katero plesno zvrst bom poudarila. Odprtost učnega načrta pri tej izbirni vsebini učitelju omogoča določeno stopnjo avtonomije, hkrati pa odgovornost za učinkovito prilagajanje ciljev in vsebin posameznim učencem glede na njihove psihofizične sposobnosti. Ples v šoli zato ni le gibalni proces, pač pa se v njem prepletajo

čustveni, razumski, socialni in vrednostni vidiki, seveda pa tudi umetniški vidik ni zanemarljiv. Namen plesne dejavnosti kot izbirne vsebine je navajanje učencev na redno gibalno-plesno dejavnost, ki predstavlja protiutež šolskemu delu in sedenju ter učencem omogoča sprostitve in dobro počutje.

Ples

Na plesnem področju se mladostnikom z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem razvoju velikokrat ponuja neprimerne ali pretežke plesne vsebine. Otroški plesi za mladostnike niso primerni, pri izvedbi popularnih ali izraznih plesov pa učenci niso suvereni in zaradi svojih gibalnih posebnosti ne izgledajo prepričljivo. Iskala sem zvrst, ki bi jim ustrezala, da bi bila izvedba plesa kljub omejenim telesnim zmožnostim estetsko lepa. Med svojim strokovnim izobraževanjem sem se srečala z Bachovimi cvetnimi plesi, pri katerih prevladujejo preprosti gibi, pleše pa se na ljudsko glasbo različnih evropskih narodov. Bachove plese sem izvajala pri izbirni vsebini, za krajšo sprostitve učencev. Učenci so jih z navdušenjem sprejeli. Pritegnila jih je ljudska glasba (čeprav večinoma tuja), preprosto gibanje učencev pri plesu pa je bilo presenetljivo usklajeno.

Predpostavljala sem, da bi morali biti mladostnikom naša ljudska glasba in plesi še bolj blizu. Tako sem pri JSKD opravila seminar za vodjo otroške folklorne skupine, kjer sem spoznala zakladnico slovenskih ljudskih plesov. Izbrala sem nekaj slovenskih ljudskih plesov, ki so se mi zdeli dovolj enostavni za moje učence, in jih pričela poučevati v okviru izbirne vsebine *ples*. Rezultat je bil spodbuden. Enostavnih plesnih figur se je večina učencev naučila brez večjih

Foto: arhiv Mateje Žvokelj Kostanjevec

težav, še bolj pa sem bila navdušena nad tem, kako je glasba sama vodila učence iz ene figure v drugo. Sami so vedeli, kdaj je na vrsti prehod v drugo plesno figuro, če je bilo to slišno že po spremembi glasbene fraze. To je bilo zame presenečenje, kajti ponavadi učenci le ponavljajo gibe za učiteljem in potrebujejo pomoč pri nakazovanju gibanja.

Izbirno vsebino *ples*, ki jo vodim, obiskujejo trije fantje in pet deklet. Stari so od 15 do 23 let, vsi imajo zmerno motnjo v duševnem razvoju. Vsak teden komaj čakajo to uro, ko »grejo plesat«. Zelo so ponosni nase in z veseljem pričakujejo priložnosti, ko lahko zaplešejo in se predstavijo tudi drugim. Na moje vprašanje, kaj bi povedali o plesnih uricah, so odgovorili takole:

- Melisa: »Imamo se fajn.«
- Anita: »Rada plešem.«
- Lea: »Komaj čakam petek, ko plešemo.«
- Tilen: »Naučil sem se veliko plesov.«
- Rok: »Najbolj so mi všeč ljudski plesi.«
- Maruša: »Rada plešem z Jasminom.«
- Jasmin: »Na plesnih uricah imam prijatelje.«
- Elona: »Pri plesnih uricah se sprostim.«

Sklepno razmišljanje

V letošnjem šolskem letu smo usvojili tri ljudske plesne: zibensrit, šušarska, kovtre šivat in osem Bachovih cvetnih plesov. Seveda sem jih pri vseh plesih naučila osnovnih figur, ker sem prepričana, da je boljše, če učenci obvladajo preprostejše figure, ki pa morajo biti dovršene in estetsko izvedene. Moji plesalci pri plesu kar žarijo, ker tudi sami vedo, da so v tem dobri; zato se velikokrat zgodi, da si po končanem plesu kar sami spontano zaploskajo. Ti mladostniki so pri plesanju samozavestni in prepričani, da dobro plešejo. Predvsem pa je pomembno, da se pri plesu sprostijo, v njem uživajo in ga doživljajo kot nekaj lepega in dobrega.

Literatura in viri

- Grubešič, Stanka (2014): *Posebni program vzgoje in izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 15. 3. 2020 s spletne strani: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/Posebni-program-vzgoje-in-izobrazevanja/Posebni_program_vzgoje_in_izob.pdf.
- Roblek, Irena; Sajovic, Loredana; Stergar, Irena; Pirc, Darinka (2004): *Posebni program vzgoje in izobraževanja. Učni načrt za področje Glasbena vzgoja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 15. 3. 2020 s spletne strani: https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Izobrazevanje-otrok-s-posebnimi-potrebami/OS/Posebni-program-vzgoje-in-izobrazevanja/1-3-stopnja/glasbena_vzgoja-osn_raven.pdf.
- Žvokelj Kostanjevec, Mateja (1998): *Učinki gibno-plesne dejavnosti v varstveno delovnem centru*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

S to vodo ne bomo 'šparali'

■ **Ana Zidar**, univ. dipl. soc. ped., je učiteljica za dodatno strokovno pomoč na OŠ Polhov Gradec. Ima večletne izkušnje s prostovoljnim delom, več let je bila skavtska voditeljica.

Ko gre otrok prvič v vrtec, je to velika prelomnica. Tako za starše kot seveda za otroke se začne novo življenjsko obdobje.

Dandanes lahko zasledimo veliko nasvetov različnih strokovnjakov, ki govorijo o tem, kaj storiti, da bo uvajanje v vrtec lažje. Pa res povedo bistveno?

V nedeljo pred 1. septembrom sem z družino želela iti k maši, ki jo je daroval p. Silvo, a nam ni uspelo. Kot študente skupine Bodoči pedagogi nas je pater dostikrat oz. pred pomembnimi dogodki in odločitvami v življenju pokrižal z blagoslovljenim oljem. Tako sem si želela, da bi za popotnico v vrtec dobila križek tudi moja hčerka.

Prvega septembra sem se s cmokom v grlu odpravljala, da jo pospremim v vrtec. V isti hiši kot mi živijo tudi moževi starši, ki sva jih šli pozdravit, preden sva

šli. Babi mi je rekla: »Počakaj malo.« Nazaj je prišla z blagoslovljeno vodo, rekoči: »To je prinesel nono.« Izrekla je blagoslovilne besede in hčerko pokrižala na čelu. »Kako sem sama mogla pozabiti na to,« sem si rekla in v istem hipu: »Bogu hvala za babi in nonota.« Popoldne sem govorila z 'nonom' – svojim očetom in mu povedala jutranjo zgodbo. »Naj jo blagoslovi tudi jutri,« mi je dejal.

Naslednji dan babi ni bilo v hiši, a tokrat nisem pozabila. Sama sem odšla po stekleničko in z vodo pokrižala hčerko in sebe. »Tako, sedaj pa veselo v dan, Bog je z nama.« In tako tudi tretji in četrti dan. S to vodo ne bomo 'šparali'. Moram reči, da se je deklica v primerjavi s celo skupi-

Foto: Nataša Pezdir

no izredno hitro vključila ter brez težav in joka pogumno začela hoditi v vrtec. Zaradi blagoslovljene vode? Verjamem, da tudi zaradi nje.